

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/2 2019 s. 743-769, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

CUMHURİYET GAZETESİNDE (1977) MEYDANA GELEN DİL TARTIŞMALARINA YÖNELİK BİR İNCELEME

Mehmet ÖZDEMİR*

Gökhan Haldun DEMİRDÖVEN**

Geliş Tarihi: Ekim, 2018

Kabul Tarihi: Nisan, 2019

Öz

1970’li yıllar, gerek siyasi çatışmalar gerekse toplumsal kutuplaşmalar açısından Türkiye tarihi açısından önemli bir dönemi oluşturmaktadır. Özellikle incelememize konu olan 1977 yılında Süleyman Demirel’in Başbakanlığında bir hükümet bulunmasına rağmen, 1970 ve 1980 yılları arasında 31. Cumhuriyet hükümetinden 43. Cumhuriyet hükümetine kadar toplam 13 hükümet görev yapmıştır. On yılda 13 hükümetin kurulmuş olması bile bu dönemin siyasi yapısını / karmaşasını anlatması açısından yeterli bir gerekçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemin dil tartışmalarının yaşandığı mecraların başında gazete ve dergiler gelmektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak çalışmada, *Cumhuriyet* gazetesinin 1977 yılında çıkan tüm sayıları taranmış ve gazetede dille ilgili ne tür tartışmaların yaşandığına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Tartışmalar, ‘Ders Kitaplarındaki Değişikliklere Yönelik Dil Tartışmaları’, ‘Öz Türkçeciliğe Yönelik Dil Tartışmaları’, ‘Bilim ve Sanat Diline Yönelik Dil Tartışmaları’ ve ‘Çeviri Diline Yönelik Dil Tartışmaları’ alt başlıklarından oluşmaktadır. İncelediğimiz süreçte *Cumhuriyet* gazetesinin tartışmalara “öz Türkçeci” bir bakışla yaklaştığını ve “Dil Devrimi” kavramını savduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Sözcükler: Dilde sadeleşme, dil tartışmaları, Türk dili.

A REVIEW FOR THE LANGUAGE DISCUSSIONS IN CUMHURİYET NEWSPAPER (1977)

Abstract

The 1970s years are an important period for Turkish history in terms of both political conflicts and societal polarization. Although there was a government under the prime ministry of Süleyman Demirel especially in 1977, totally 13 governments worked from 31st Republic government to 43rd Republic government between in 1970 and 1980. Even forming of 13 governments is a sufficient reason in terms of the political structure/conflict of this period. Newspapers and journals were the primary of media with the language discussions of the period. By looking at this context, in the study, all issues of *Cumhuriyet* newspaper in 1977 were scanned and it was tried to shed light on what type of the discussions about language in the newspaper. Discussions consist of subtitles from “Language Discussions for the Changes in Course Books”, “Language Discussions for Pure Turkishness”, “Language

* Dr. Öğr. Üyesi; Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, mehmetoz@sakarya.edu.tr

** Arş. Gör.; Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, gdemirdoven@sakarya.edu.tr

Discussions for Art and Science Language” and “Language Discussions for Translation Language”. We can say that *Cumhuriyet* newspaper approaches the discussions with a view of “Pure Turkish Language” and supports the concept of “Language Reform”.

Keywords: Language simplification, language discussions, Turkish language.

Giriş

Millî kimliklerin en önemli belirleyicisi ve tanımlayıcısı olan dil, Bloomfield'a (1933) göre ; “... çok eski kahramanların buluşu ya da halkın gizemli ruhunun bir ürünüdür.” Birikerek ve değişime uğrayarak gelişen dil, toplumsal olguların ekseninde şekillenerek gelişim göstermekte ve kendini geleceğe taşımaktadır. Toplumsal hayatta meydana gelen her türlü değişimin, uzun süreçte, canlı bir varlık olan dilde bir görünümü ya da yansıması bulunmaktadır. Bu görünüm ya da yansıma iletişim boyutunda; yazılı, sözlü ya da beden dili olarak somut bir hâl kazanmaktadır. Timurtaş (1981), dili; “insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan içtimaî ve tabii bir varlık” olarak tanımlarken; Günay (2004), bu kavramı, “kaynağını toplumun dinamiklerinden alan bir uzlaşma aracı” olarak nitelendirmektedir. Aksan (2004), toprak olmadan tarımdan söz edilemeyeceği, hava olmadan ateş yakılamayacağı gibi; dil olmadan da uygarlıktan söz edilemeyeceğini ifade etmektedir. Hengirmen (2009), uygarlık dilini; “belirli bir uygarlığı geliştirmiş toplumun, bu uygarlığı diğer toplumlara da taşıyan bir vasıta” olarak açıklamaktadır. Uygarlık ve kültürün birike birike, insanlar ve kültürler arası aktarıla aktarıla geliştiği göz önüne alındığında dil, bu birikim ve aktarımın olmazsa olmazı durumundadır. Yukarıda verilen dil ile ilgili tanımlarda belirtildiği üzere dilin tabii bir varlık olarak toplumsal hayatta genel uzlaşma aracı olması dolayısıyla en temel özelliği, geçmişten günümüze değişme göstererek insanlar arasındaki iletişimi ve diğer yandan da kültür aktarımını sağlamasıdır.

Bireyin dil kullanımı ve dilsel tutumlarından hareket ile belirli bir toplumsal kesime ait dil kullanımının özelliklerini belirleyebiliriz. Dil ve topluluk dili arasındaki bağıntı doğru orantı şeklinde kendini göstermektedir. Bireysel dilde meydana gelen ilerleme, gelişme ya da değişimin toplumsal dilde de bir gerçekliği bulunmaktadır. Yani toplumsal gerçeklik, toplumsal ilişkilerin dil ekseninde şekil almasıyla somut bir görünüm kazanmaktadır.

Dil, bireylerin maddi ve manevi değer yargılarına yönelik düşüncelerini yansıtması dolayısıyla toplumların kültürle ilgili bileşenlerinin betimlenmesine olanak sağlamaktadır. Toplumlar, ortak payda olarak aynı coğrafyayı paylaşmalarının yanı sıra kültürel boyut noktasında da sistemli bir bütünlük sergilemektedir. Bu bütünlük, yüzey yapıda gösteren olarak kendini kültür olarak gösterirken; derin yapıda ise toplumun alt yapısını oluşturan bireyler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları aynı noktada sentezleyerek kişiler üstü bir norm hâlini alır. Bu noktadan hareket ile toplum biliminin bu ilişki bütünlüğü sonucu ortaya çıkan toplumsal

olayları ve olguları mercek altına aldığı düşünülebilir. Dil ve toplumsal çevre arasındaki yakın ilişki göz önüne alındığında bir milletin dili, o milletin değer yargılarıyla eş güdümlü olarak gelişme göstermektedir. Bu bağlam doğrultusunda dilin, insan kitlelerinin millet olma bilinci kazanmasında temel öge niteliği taşıdığını söyleyebiliriz.

Dil ve kimlik, kültür paydasında harmanlanarak toplumların karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Bu karakteristik özellikler, bireylerin ortak niteliklerinin toplumların genel niteliklerine dönüşümü yönünde bir seyir izlemektedir. Dönüşüm, bir süreç işlemi sonucu ortaya çıkması dolayısıyla tüm izlerini dil vasıtasıyla ortaya koymaktadır. Yani, toplumların sahip oldukları kültürel özellikleri irdelemek isteyen bir araştırmacı, o topluma ait dilin, tarihsel süreç içerisinde geçirdiği aşamaları mercek altına alarak kültürel betimlemeyi göz önüne serebilir.

Özdemir ve Dağtaş (2014), yazılı ilk örneklerine 8. yüzyılda rastlanılan Türk dilinin tarih boyunca Çin, Hint, Fars, Arap ve Batı medeniyetleri gibi birçok güçlü medeniyetle karşılaştığını; bu karşılaşmalar sonucu değişim, gelişim ve farklılaşmalar gösterdiğini dile getirmektedir. Karşılaşmaları, “medeniyet değiştirme süreci” olarak nitelendiren araştırmacılar, sırasıyla İslam ve Batı medeniyetlerine geçme kararlarının dil açısından derin ve kalıcı izler bıraktığına vurgu yaparak 19. yy.’ın son yarısı ve 20. yy.’ın başlarından itibaren bu iki medeniyetin Türkçe üzerinde etkilerinin ‘sadeleşme / özleşme’ başlığı altında uzun yıllardır tartışıldığını ifade etmektedir.

Dil tartışmalarının yoğun bir şekilde yaşandığı Tanzimat Devri’nden önce Aydınlı Visalî, Edirneli Nazmî ve Tatavlı Mahremî tarafından Türkî-i Basit (sade Türkçe) akımının başlatıldığı herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu sanatçılar kendi dönemlerinde Türkçenin sadeleşmesi gerektiğini görmüşler ancak geniş kitleleri etkileri altına alamazlar bile kendilerinden sonraki dönemlerde yetişen sanatçıların konuyla ilgili gelişim göstermelerine rehberlik etmiş ve katkı sağlamışlardır. Dilde sadeleşme tartışmalarını bu çerçevede ele aldığımız zaman tartışmaların alt yapı temellerinin dört yüz yıllık bir tarihe sahip olduğu görülmektedir.

Tanzimat Fermanı ile birlikte medeniyet değiştirme kararını uygulamaya başlayan Osmanlı Devleti’nde eski kurumlar yavaş yavaş eleştirilerin hedefi olmaya başlar. Eleştirilerin hedefinde başlangıçta devlet kurumları ve yöneticiler olmasına rağmen bir müddet sonra sıranın sosyal hayatın bir parçası olan dil, edebiyat, musiki ve mimariye geldiğini görüyoruz (Özdemir, 2013, s. 9).

Koç (2007), Türk dilinin sadeleşmesi ve kurallarının belirlenerek dilbilgisi konusundaki kaidelerin bilinçli tartışmalarının Tanzimat Dönemi’nde başladığını dile getirirken; Korkmaz (1973) ise bu dönemde üzerinde önemle durulan konulardan birinin yazı dilinin sadeleştirilmesi

olduğunu ifade etmekte ve bu dönemde dil konusunun bilinçli bir düşünce olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Pala (2002), Tanzimat Devri ile birlikte benimsenen medeniyet değiştirme süreci ile dönemin şair ve yazarları tarafından dilde doğudan batıya yönelmenin başladığını dile getirmekte; fakat bu girişimlerin teorik fikir aşamasında kaldığına vurgu yapmaktadır. Ancak Tanzimat sanatçıları, sadeleşmenin nasıl olacağı konusunda henüz bir yöntem belirleyememişlerdir. Tanzimat sanatçılarının bu durumunu, Şinasi, Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi'nde gazetede kullanacakları dil ile ilgili kullandığı, “-..... giderek, umum halkın kolaylıkla anlayabileceği mertebede işbu gazeteyi kaleme almak mütezem olduğu dahi makam münasebeti ile şimdiden ihtar olunur.” (Şinasi, 1860) cümleleri açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Şinasi bu satırlarda, sadeleşme işinin birden bire değil, “giderek” yani zamanla olacağını ifade etmiştir. Levend (1972), Tanzimat dönemi sanatçılarının halkı bilgilendirmek amacıyla “-dili sadeleştirme-” istekleri doğrultusunda “deyiş” tarzını yeni edebiyatın karakterine uygun olarak geliştirdiklerini; fakat dilin yapı açısından aynı kaldığını dile getirmektedir. Pala (2002), Şemseddin Sami, Ahmet Vefik Paşa ve Şinasi gibi sanatçıların ise kısmî de olsa dilde sadeliği sağladığını belirtmektedir. Fatma Aliye (1994), yazı dilini sadeleştirmek ve Türkçenin ifade zenginliklerini ortaya çıkarmak için çalışanlardan birinin Ahmet Vefik Paşa olduğunu dile getirmektedir. Bu bağlamda *Encümen-i Daniş* tarafından Vefik Paşa'ya verilen hicri 1188-1241 yılları arasında geçen olayları yazma görevi öncesi kendisine herkesin anlayabileceği bir dil kullanması uyarısı yapıldığının altını çizmektedir. Akyüz (2016), Şinasi'nin halkın fikir seviyesini yükseltmek için gazeteyi en önemli araç olarak gördüğünü ve halkla kolayca anlaşabilmek için yeni bir dile ihtiyaç duymasının, yeni bir nesir anlayışının doğmasına yol açtığını belirtmektedir. Levend (1972), yaptıkları işlerde tereddüt ve kararsızlıktan kurutulamayan Tanzimatçıların dil konusunda da ikiliğe düştüklerini ve Lisan-ı Türkî, Lisan-ı Osmanî tartışmaları arasında zihinlerindeki hiçbir soruya tam yanıt veremediklerini dile getirmektedir.

Bir geçiş süreci olması özelliğiyle Tanzimat Dönemi'nde süslü ve sade nesri keskin bir şekilde birbirinden ayırmak ya da bir diğerrinin yok sayıldığını ifade etmek doğru olmayacaktır. Medeniyet değiştirme sürecinin temel taşlarından biri olarak kabul edilen Tanzimatçıların, eserlerinde kullandıkları dil göz önüne alındığında, Tanzimatçıların bu dönemde eski-yeni edebiyat tartışmaları arasında düşünce aşamasında yeni edebiyatın temellerini atmalarına rağmen uygulama aşamasında dilde sadeleşme konusunda aynı başarıyı gösteremedikleri gözlemlenmektedir. Fakat bu noktada Tanzimat Devri'nden önceki nesillerin dilde sadeleşme konusunda kendi dönemlerinde pek ses getiremeyip sonraki nesilleri etkilediği gibi Tanzimatçıların da kendilerinden sonraki nesillere geniş bir pencere açtığını söylemek mümkündür.

Tanzimat edebiyatını 1895-1901 arasında haftalık *Servet-i Fünun* dergisinin etrafından toplanan genç kuşağın meydana getirdiği edebiyat takip etmiştir. Servet-i Fünûncular dilde sadelik meydana getiremedikleri gibi, giderek sadeliğe yönelen ve bu yönde gelişmeye başlayan yazı dili, yeniden konuşma dilinden ayrılmış; eskisinden daha da ağırlaşmıştır. Sözlüklerden güzel sesli kelimeler alınmış, bunlardan yeni türetmeler ve Farsça birleşik sıfatlarla tamlamalar oluşturulmuş, zaman zaman cümle düzeninde değişiklikler yapılmış ve bunlar hep üstünlük sayılmıştır (Uşaklıgil, 1936, s. 141).

Korkmaz (1973), Servet-i Fünûn veya Edebiyat-ı Cedide denilen dönemi, “Tanzimat Dönemi’nde bir dereceye kadar sadeleşmiş olan yazı dilinin, dönemin şair ve yazarlarının sanat, dil ve üslup anlayışları yüzünden yeniden ağırlaştığı dönem” olarak ifade etmektedir. Timurtaş (1981), “Servet-i Fünûncuların halkın yazı diline dayanan bir yazı dilini kullanma gibi bir davalarının olmadığını” dile getirirken; Akyüz (2016), bu dönem sanatçılarının Fransız edebiyatına aşırı bağlılıkları dolayısıyla Türk şiirine Fransız şiirinden birçok yeni kavram getirdiklerini ve bu kavramları ifade etmek için de sözlüklerden yeni yeni Farsça ve Arapça kelimelerin bulunup çıkarıldığını belirtmektedir. Aslında bütün bu değerlendirmeleri içeren tespitleri daha en başta Ömer Seyfettin şu cümlelerle yapmıştır: “-Otuz beş yıl önce başlayan sadeliği öldüren onlardır; tekellüm lisanı ile yazı lisanını yani tabii lisan ile sun’i lisanı birleştirmek değil, kilometrelerle birbirinden ayırmışlardır. Onların öyle mısralarına, öyle cümlelerine tesadüf olunur ki içinde hiç Türkçe yoktur.-” (Ömer Seyfettin, 1911). Ömer Seyfettin, aynı makalede, sadeleşmeyi bir tasfiye olarak algılayan Türk Derneği üyeleri ile de anlayışlarının farklı olduğu konusunda ilgili görüşlerini “Dernek’in arkasına takılıp akim bir irticâ’ya doğru, Buhara-yı şerif’teki henüz mebnâî bir hayat süren, müthiş bir yukufsuzluğun, korkunç bir taassubun karanlıkları içinde uyuyan bundan bir düzine asır evvelki günleri yaşayan kayımdaşlarımızın yanına gidelim mi?” cümleleriyle açıklar ve bunun bir “intihar” olacağına dikkat çeker. “... Servet-i Fünûn’un kapatılmasından sonra edebî faaliyetler “Kabe-i Hürriyet” olarak adlandırılan Selanik’te devam etmiştir. İstanbul’da yazılarını yayımlayamayanlar, Selanik Lisesi öğretmenlerinin çıkardığı *Çocuk Bağçesi* adlı dergide yazılarını yayımlamışlardır. Bu dönemde dil, edebiyat ve hece-aruzla ilgili tartışmalar, bu dergide sürdürülmüştür” (Özdemir ve Dağtaş, 2014, s. 30).

Edebiyatımızda, Yeni Lisan hareketinden önce, dilde sadeleşme meselesiyle beraber ortaya çıkan önemli tartışmalardan biri de “Tasfiyecilik” konusudur. II. Meşrutiyetin ilanından sonra, sadeleşme çalışmalarının yeniden hızlandığını ve bu hareketin daha çok Türk Derneği çevresinde yoğunlaştığını görüyoruz. Asıl amaçları, yazı dili ile konuşma dili arasındaki farkı kaldırmak olan dernekçiler, Türkçeyi, Arapça ve

Farsçanın sadece kurallarından değil, kelimelerinden de temizleyip bunların yerine Doğu Türkçesinden ve diğer lehçelerden alınacak Türkçe karşılıkların kullanılmasını savunduklarından hemen “Tasfiyecilik” ile suçlanmışlardır (Özdemir, 2010, s. 88).

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi;

... asıl sade dil meselesi 1908’den sonra ortaya çıkıyor. O zamanki Türkçülerin ortaya attığı bir görüş. Bunun daha gelişmesi, yayılması 1911’de Ömer Seyfettinlerin *Genç Kalemler* mecmuasındaki neşriyatıyla başlamış oluyor. Yeni lisan ve Millî Edebiyat görüşleri ortaya atılıyor. Ali Canip, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve arkadaşları “yeni dil” ve sonra Millî Edebiyat cereyanını başlatıyorlar. Bunların dili, konuşulan dilin hemen hemen aynıdır. ... (Timurtaş, 1981, s. 31).

Akyüz (2016), Millî Edebiyatçıların sadece edebî değil, aynı zamanda sosyal bir dava saydıkları “Yeni Lisan” davasının gerçekleşmesini; “Arabça ve Farsça gramer kaidelerinin kullanılmaması ve bu kaidelerle yapılan tamlamaların –bazı istisnalarla- kaldırılması”, “Arabça kelimelerin, gramerce, asıllarına göre değil, Türkçedeki kullanışlarına göre değerlendirilmesi”, “Arabça ve Farsça kelimelerin Türkçede söylendikleri gibi yazılmaları”, “Bütün Arabça ve Farsça kelimelerin atılmasına lüzum olmadığından, ilmi terim olarak Arabça kelimelerin kullanılmasına devam edilmesi”, “Diğer Türk lehçelerinden kelime alınmaması” ve “Konuşmada İstanbul şivesinin esas tutulması” ölçütleriyle temellendirdiklerini ifade etmektedir.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da devam ettirilen Batı medeniyetine yönelme kararı ile özellikle, harf inkılabı ve sonrasında yapılan dilde sadeleşme / özleşme çalışmaları, günümüz Türkçesinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Cumhuriyet Dönemi’nde Türk dilinin nasıl zenginleşeceği konusunda ortaya çıkan görüşler, tartışmaların altyapısını iki boyutta ele almamıza imkân sağlamaktadır. Bir görüş, dilin doğal gelişimine müdahale etmeden dilin zenginleşmesi gerektiğini savunurken; karşıt görüş ise dil üzerinde çalışılarak ve ona birtakım müdahalelerde bulunarak dilin zenginleşebileceğini düşüncesini desteklemektedir. Tartışmanın gruplarının; muhafazakârlar (fesehatçılar), öz Türkçeciler (tasfiyeciler) ve yaşayan Türkçeciler (ılımlılar) olarak sınıflandırmak mümkündür.

Dilde sadeleşme tartışmaları kapsamında 1950’lere kadar Osmanlı Türkçesini savunanları sınıflandırma boyutunda kavramlaştırılan muhafazakârlar terimi, ilerleyen yıllarda niteliksel özellikleri boyutunda değişim göstererek anlamsal özellikleri içerisine dilde tasfiyeciliğe karşı çıkmayı da katmıştır. Dilde aşırı özleşmenin, dilin tarihsel devamlılığı içinde geleneksel dokusuna zarar vereceğini savunan bu grup, Osmanlı Türkçesinin yok sayılması

durumunda altı yüz yıllık bir sürecin de yok sayılacağını ve dolayısıyla Türkçenin bu süreçte kendine kattığı yenilik ve değişimlerin de yok sayılacağını savunmaktadır.

“Ulusçuluk” kavramından yolan çıkan öz Türkçeciler, bu kavramın özelliklerini dil boyutunda yeniden ele alarak dile uyarlamış ve “dilde ulusçuluk” kavramının savunucusu boyutunda kendilerini göstermişlerdir. Bu kavram, kitlelerce kabul görmesi sonucu akım hâline gelmiş ve birtakım ilkelere sahip olmuştur. Bu ilkelerin en temel özelliği, Osmanlı Türkçesinin saray diline dayanarak halkın günlük hayatta kullandığı Türkçeden farklılık göstermesi, iddiasıdır. Bu iddia, “Öz Türkçeci” eleştirinin temelini oluşturmuştur.

Yaşayan Türkçeciler ise muhafazakârlar ve Öz Türkçecilere göre daha ılımlı bir tavır sergileyerek farklı kültürlerin ve dillerin birbirlerinden etkilenmelerini doğal bir durum olarak kabul etmişlerdir. Dilin tarihsel süreklilik içerisindeki gelişiminin esas alınması gerektiği görüşünü benimseyen yaşayan Türkçeciler, bu noktada temel ilke olarak dilde karşılığı bulunan yabancı kelimelerin terkedilmesi dışında Türk Dilinin başka dillerden alarak ses ve şekil olarak kendisine benzettiği “Türkçeleşmiş” kelimelerin de dilden atılmalarına karşı çıkmışlardır.

Cumhuriyetin ilânı ile birlikte, dil alanında yapılan yenilikler ilk olarak kendini alfabe boyutunda göstermiştir. Arap alfabesinden Latin alfabesine geçişi, halkın dilinde yaşayan Türkçe kökenli kelimeleri ortaya çıkarma işlemi izlemiştir. Bu işlemin yapılabilmesi için sözlük çalışmaları yapılmış ve halka mâl olmuş kelime ya da kelime grupları kayıt altına alınmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan süreçte ise toplulukların siyasi görüşleri ve değer yargıları dil tartışmalarının ana eksenini oluşturmuştur. Keskin çizgilerle birbirini reddeden görüşler, toplumda da farklı kutuplaşmalara sebep olmuştur.

1970’li yıllar da gerek siyasi çatışmalar gerekse toplumsal kutuplaşmalar açısından Türkiye tarihi açısından önemli bir dönemi oluşturmaktadır. Özellikle incelememize konu olan 1977 yılında Süleyman Demirel’in Başbakanlığında bir hükûmet bulunmasına rağmen, 1970 ve 1980 yılları arasında, 31. Cumhuriyet hükûmetinden 43. Cumhuriyet hükûmetine kadar toplam 13 hükûmet görev yapmıştır. On yılda 13 hükûmetin kurulmuş olması bile bize bu dönemin siyasi yapısını / karmaşasını anlatması açısından yeterli bir gerekçe olarak görünmektedir. Ayrıca bu hükûmetlerin bir sağ bir sol anlayış olarak kurulması da dönemin tartışmalarını anlamamız açısından dikkat çekicidir. Dolayısı ile toplumda meydana gelen çatışma ve kutuplaşmalar her alanda olduğu gibi, dil alanında da kendini göstermiştir. Doğan (2015), dönemin başbakanı Ferit Melen’in, 3-6 Temmuz 1972 tarihleri arasında düzenlenen 13. Türk Dili Kurultayı’na gönderdiği mesajın önemine vurgu yaparak bu mesajla ilk defa bir başbakanın dilde meydana gelecek aşırılıkların millî birliğe zarar vereceğine yönelik bir açıklama yaptığını ifade etmektedir. Dönemin dil tartışmalarının yaşandığı mecraların başında gazete ve dergiler

gelmektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak çalışmada, *Cumhuriyet* gazetesinin 1977 yılında çıkan tüm sayıları taranmış ve gazetede dille ilgili ne tür tartışmaların yaşandığına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Çalışmada örneklem olarak *Cumhuriyet* gazetesinin seçiliş amacı, gazetenin dil tartışmalarına “öz Türkçeci” bakış açısıyla yaklaşmış olmasından dolayı “Öz Türkçeci” yaklaşımın dil tartışmalarındaki tutumunu ortaya koyabilmektir. Bu bağlamda dil tartışmalarına tek pencereden yaklaşımdan ziyade bu tek pencerenin durum analizinin yapılması hedeflenmiştir. Araştırmada *Cumhuriyet* gazetesinde meydana gelen tartışmalar; ‘Ders Kitaplarındaki Değişikliklere Yönelik Dil Tartışmaları’, ‘Öz Türkçeciliğe Yönelik Dil Tartışmaları’, ‘Sanat ve Bilim Diline Yönelik Dil Tartışmaları’ ve ‘Çeviri Diline Yönelik Dil Tartışmaları’ alt başlıklarından oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında 1977 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde, Doğan Hızlan, Oktay Akbal, Atilla Aksoy, Alpay Kabaçalı, Rauf Mutluay, İlhan Selçuk, Atilla Özkırımlı, Hulusi Özçoban, Talip Apaydın, Bayram Ali Uzuner, Ahmet Cemal, Tekin Sönmez, Fakir Baykurt, Kemal Özer, Orhan Ural, Ahmet Uysal, Melih Cevdet Anday, Samim Kocagöz, Ekrem Akurgal, M. Başaran, Satı Erişen, Erdal Öz, Adnan Binyazar, Konur Ertop, Adalet Ağaoğlu, Nail Sevil, Vedat Günyol, Ahmet Yorulmaz, Selim İleri, Bertan Onaran, Nusret Hızır, Engin Karadeniz ve Kemal Özer tarafından kaleme alınan dil tartışmaları ile ilgili yazılar taranmıştır. Bu metinler tür olarak, 40 adet köşe yazısı, 20 adet sohbet, 13 adet röportaj ve 2 adet haber yazısından oluşmaktadır. Ayrıca gazetede 31 roman, 14 şiir, 11 araştırma, 5 öykü, 4 deneme, 2 çocuk kitabı ve 1 adet anı olmak üzere toplam altmış sekiz kitap tanıtımına yer verilmiştir.

1. Ders Kitaplarındaki Değişikliklere Yönelik Dil Tartışmaları

Oktay Akbal, lise 1. sınıflarında okutulan Ahlak Kitabı yazarlarından bir doçentin, basın toplantısında “itibar” kelimesinin eskimiş olduğunu ve kitaplarda bu kelimenin yerine “şeref” kelimesinin kullanıldığını belirtmesi üzerine 2 Ocak 1977 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanan “Bunlar Kitap Sayılmaz...” başlıklı yazısında: “... Niye? Her ikisi de Türkçe değil nasıl olsa, ha itibar, ha şeref...! Sizin niyetiniz ortada, ...” şeklinde düşüncelerini ifade ederek her iki sözcüğün de Türkçe kökenli olmamasından dolayı kullanımlarında bir değişiklik ortaya çıkmayacağını ve bu durumun siyasi amaçlı olarak gerçekleştirildiğini belirterek eleştirir.

İtibar ve şeref kelimelerine sadece Türkçe kökenli olmadıkları için karşı çıkılması, “dilde ırkçılık” gibi bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Bu kelimelerin günümüzde de hâlâ kullanılıyor olması aslında bu yaklaşımın yanlışlığını düşündürmektedir. Aynı şekilde “itibar” kelimesi yerine günümüzde “saygınlık” kelimesinin kullanılıyor olması dahi “itibar” kelimesinin kullanımını engellemediğinden yukarıdaki reddedici yaklaşımın ve eleştirinin isabetli olmadığını ortaya koymaktadır.

4 Ocak 1977 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde ise konuyla ilgili olarak Ünsal'ın konuşmasına yer verilmiştir. Ünsal konuşmasında, “1976-1977 öğretim yılı başında ders kitaplarında değişiklik yapan MC (Milliyetçi Cephe) iktidarı, beğenmediği görüşü yasaklamış, beğendiklerine ağırlık vermiş ve bunları gelecek kuşaklara aşılarmayı amaçlayan dikta rejimine benzer bir uygulamanın içine girmiştir. Bu kitaplar çağdaşıktan uzak, çağdışıdır. Kitapların yazı dilinde öz Türkçe bırakılmış Farsça ve Arapça sözcükler kullanılmıştır. Anayasamızdan atılan Arapça ve Farsça sözcükler geri getirilmiş, dil devrimi baltalanmış, yazı dilinde genç kuşakların anlamayacakları gerici bir tutum izlenmiştir.” diyerek görüşlerini “devrimci” bir dille ve tasfiyeci-öz Türkçeci bir yaklaşımla ifade etmiştir. Bu anlayışa göre, ders kitapları ile ilgili yukarıdaki kararları alanlar, “çağdışı, dil devrimine karşı ve gerici”dirler.

Timurtaş (1981), kelimelerin milletlerin yaşadığı tarihi süreç içerisinde şekillendiğini belirterek İslamiyet sonrası Arapça ve Farsçadan alınan kelimelerin bin senelik bir geçmişe sahip olduğuna vurgu yapmaktadır. Öz Türkçe denildiğine göre, bir de “öz olmayan Türkçe” olması gerektiği, düşüncesinden yola çıkan Timurtaş, bu düşünce yapısının bizi ırkçılığa götüreceğini ifade etmektedir. İktidara gelen siyasi oluşumların, partilerinin siyasi alt yapıları çerçevesinde kendilerine yakın görüşleri benimsemelerinin, kendinden olmayan görüşleri yok saymadıkları sürece doğal bir durum olarak karşılanabileceği düşünülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, diğer görüşlere de saygıyla yaklaşılmasıdır. Ders kitaplarında Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin kullanılması konusunda ise bu kelimelerin halka mal olması ve günlük hayatta kullanılan kelimeler olması durumunda bu kelimelerin artık Ziya Gökalp'in (2015) de ifadesiyle “Türkçeleşmiş Türkçe” olarak Türkçenin malı kabul edilip karşı çıkılmaması doğru bir yaklaşım olabilirdi. Ancak alınan kararların “dil devrimi”ne karşı imiş gibi değerlendirilmesi ve bu yaklaşımların “gericilik” olarak nitelendirilmesi aynı zamanda o dönemde yapılan tartışmaların genel bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada özellikle “dil devrimi” ifadesinin kullanılmış olması da dikkat çekicidir. Çünkü “dil devrimi”, Atatürk'ün ölümünden sonra tartışmaların odaklandığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

5 Ocak 1977 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yine konuyla ilgili olarak Türk Dil Kurumu Yayınları'nın ders kitapları üzerine yayınladığı inceleme raporunun tanıtımına yer verilmiştir. İnceleme kitabının tanıtımında raporda ders kitaplarının yazı diline yönelik olarak; “... bu kitaplarda Cumhuriyetimizin değerler dizgesine karşı çıkılmakta, ana dilimiz yerilmekte, onun yerine Osmanlıcanın hakim kılınması istenmektedir.” eleştirilerinin yöneltildiği görülmektedir.

Timurtaş (1981), Osmanlıca ile Türkçeden uzak, üç dilin karması olan bir dilin kastedildiğini belirterek bu tutumun yanlış olduğunu ifade etmektedir. Osmanlıca deyince Osmanlı Türkçesini anladığını dile getiren araştırmacı, Osmanlı Türkçesini; “Osmanlı

zamanında Türk milletinin konuştuğu ve yazdığı dil” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yola çıkan Timurtaş, bugünkü konuştuğumuz ve yazdığımız dile Türkiye Türkçesi denildiğine göre, Osmanlı Türkçesinin, Türkiye Türkçesinin tarihî bir devresi olduğunun altını çizmektedir. Türk Dil Kurumu’nun ders kitaplarının diline yönelik açıklamaları, bu bağlamda değerlendirildiğinde ders kitaplarında bugünkü Türkçemizin tarihî bir devresi olan Osmanlı Türkçesinden kelimelerin kullanılmış olması tabii bir durum olarak değerlendirilebilir.

Alpay Kabaçalı ise aynı tarihli gazetede, yeni basılan ilk okuma kitaplarında “ulus” kelimesi yerine “millet” kelimesinin kullanılmasını eleştirmektedir. Konuyla ilgili olarak Timurtaş (1981), “ulus” kelimesinin Moğolca telaffuzuyla Türkçeye girdiğini ve aslının “uluş” olduğunu ifade etmektedir. “Ulus” kelimesinin anlamının büyük bir millet içerisindeki bölümler, iller, boylar anlamına geldiğine dikkat çeken Timurtaş, bu kelimenin milleti bütün olarak ifade etmediğini dile getirmektedir. Konuya kelimelerin etnik kökenleri bağlamında yaklaşıldığında iki kelimenin de Türkçe kökenli olmadığı görülmektedir. Adı “Cumhuriyet” olan bir gazetede “millet” kelimesine Arapça kökenli olduğu için karşı çıkmak ve onun yerine Moğolca kökenli “ulus” kelimesini önermek tutarlı bir yaklaşım olarak görülmemektedir.

6 Ocak 1977 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde Rauf Mutluay, Kültür Bakanlığının “1000 Temel Eser” dizisi ile ilgili olarak “Millî Kültür Serisini teşkil eden 1000 Temel Eser’in, her köyde kurulacak bir kitaplığa temel esas alınması” ve “bugünkü fikir ve inanç buhranı yaratma gayretleri karşısında millî ve fikri ihtiyaçlarımıza cevap teşkil etmek üzere Millî Kültür Yayınları’nın, işini millî birlik ve yükselişimizin hayati temel davası olarak, daha ihatalı surette ele almaya karar verdiği” ifadelerini kullanması üzerine “Güzelim dilimizin aydınlık özleşmesine şu pürüzlü, yazımı da anlamı da bozuk, şu büyük savlarla yüklü karışık devlet Türkçesine bakın...” şeklinde görüşlerini ifade ederek Kültür Bakanlığının açıklamalarını hem dil hem de içerik yönünden eleştirmektedir.

Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından çıkartılan *Türk Dil Kurumunun 40 Yılı* başlıklı kitapta (1972), Millî Eğitim Bakanlığının 1000 ciltlik bir temel eserler kitaplığı meydana getirmek amacıyla 1969-1971 yılları arasında 66 eser yayınladığı fakat bu eserlerin aydın çevrelerin tepkisine yol açtığı ve Türk Dil Kurumunun da gerek dil gerek ileri sürülen düşünceler bakımından bu diziyi incelemeye alarak 7 Temmuz 1971’de 39 sayfalık bir rapor yayınladığı ifade edilmektedir. Kitapta, yayınlanan 66 eserin bir kısmının temel eser sayılabilecek nitelikte olduğu da belirtilmektedir. Fakat 12 Mart 1971 sonrası yeni Millî Eğitim Bakanı 1000 Temel Eser komisyonunu dağıtmış ve diziyi durdurmuştur. Yeni gelen siyasi anlayışın kendisinden önceki siyasetin eğitim adına yaptığı tüm işleri bir anda yok sayması ve 66 eser arasından temel eser niteliğinde olabilecekleri belirleyip bu eserlerin üzerine yenilerini

koyarak temel eserler serisine devam etmemesi şüphesiz ki kısıtlı kaynaklarımızın en yüksek verimde kullanılmadığının bir işaretidir. Dönemin eğitim şartları ve mektupla bile öğretmen yetiştirmeye çalışılması dikkate alındığında 1000 Temel Eser'in hazırlanması şüphesiz ki toplumun eğitilmesi adına umut veren bir durumdur.

Gazetede yer alan ve “pürüzlü bir dil” olarak nitelenen metinde geçen kelimelerden yalnızca Arapça kökenli olan “ihata” kelimesinin günümüzde toplumun çoğunluğu tarafından kullanılmaması, Kültür Bakanlığının açıklamalarında yaşayan Türkçeyi tercih ettiği yönünde yorumlanabilir.

9 Ocak 1977 tarihli *Cumhuriyet* gazetesi, Süleyman Demirel'in Başbakan olduğu Milliyetçi Cephe'nin 39. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Millî Eğitim Bakanı ile ilgili olarak “Ali Naili Erdem eski dille sorulan soruyu anlayamadı” başlıklı haber yayınlar. Haber metninde Bütçe ve Plan Kurma Komisyonunda Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülürken çıkan dil tartışması nedeniyle CHP İstanbul Milletvekili Metin Tüzün'ün, Erdem'e kendi konuşmalarındaki dili anlamadığı gerekçesiyle eski dille soru yönelttiği belirtilmektedir. Soru metni şöyledir:¹

“Muhterem reis. Zi kıymet darül fünununun müderris hanının âli huzurlarında zirde zikru tadat olunan sualatın bizzat cenab-ı nazıl tarafından yegan yegan cevaplandırılmasını arz ve istida eylerim.

1. Yevmi güzeste de Kubilay İmer nam mebusi muhterem 18 vilayette marş-ı bir güna tilavet edilmediği iddiası müsirran ifade buyurmuşlardır.

2. Meskur iddia hakikate tedabük eylemekte ise mevzu-ı Bahis vilayetler hangileridir?

3. Hükümet-i Cephe-i Milliyenin işbu vukuat ile alakadar tedaviri mevcut mudur, mevcut ise ne gibi dedabirdir.”

Aynı tarihli gazetede, Erdem'in konuşmasına ilk olarak Tüzün'ün sorusundan başladığı fakat Erdem'in de soruyu anlayamadığını ifade ettiği belirtilmektedir. Aslında bakanın bu dili anlayamaması son derece normaldir. Çünkü soruda kullanılan dil, aslında yaşayan Türkçe ve hükümetin de savunduğu bir dil değildir. Ayrıca sorulan bu soru metni de problemlidir. Yanlış kullanım ve yazımlar mevcuttur. Meselâ, “cenab-ı nazıl” değil “cenab-ı nazır” (Bakan cenapları), “yevmi güzeste” değil “yevm-i güzeşte” (Günlük gazete), “meskur” değil “mezkûr”, “tedavir” değil “tedâbir” (tedbirler), “dedabir” değil “tedâbir” olarak yazılmalıydı. CHP

¹Soru metni gazeteden doğrudan aktarılmıştır.

milletvekili Metin Tüzün'ün, bu soru ile hükûmetin ve bakanın savunduğu dil anlayışını eleştirmek amacıyla aslında onların da kullanmadıkları, o dönemde de günümüzde de geçerliliğini yitiren abartılı bir dil kullanarak ve ders kitaplarında kullanılan dile alaycı bir göndermede bulunarak ve üstelik kendisi de bazı kelimeleri yanlış yazarak bakanı zor durumda bırakmayı amaçladığını söyleyebiliriz.

İtibar ve şeref kelimelerine de sadece Türkçe kökenli olmadıkları için karşı çıkılması, bu kelimelerin günümüzde de kullanılıyor olmasından dolayı yanlış bir yaklaşım olmuştur. Aynı şekilde “itibar” kelimesi yerine “saygınlık” kelimesi de dilimize yerleşmiş ve kullanılmaktadır. Buna karşı çıkmak da artık doğru değildir. Adı “Cumhuriyet” olan bir gazetede “millet” kelimesine Arapça kökenli olduğu için karşı çıkmak ve onun yerine Moğolca kökenli “ulus” kelimesini önermek de tutarlı bir yaklaşım olarak görülmemektedir.

2. Öz Türkçeciliğe Yönelik Dil Tartışmaları

28 Ocak 1977 tarihli gazetede Oktay Akbal, Zeynep Korkmaz'ın Türk Dil Kurumu üyesi olabilmek için MC'ci görünmek amacıyla bir takım davranışlarda bulunduğunu belirterek Kültür Bakanlığının *Millî Kültür* dergisinde yayınlanan “Yeni bir yapma dile doğru mu?” başlıklı yazısında; “belge, imge, ilke, simge, gizem, işlev, güncel, ekin, görsel, yapıt, zorun vb. kelimelerin Türkçenin yapı ve işleyiş kaidelerine aykırı olduğunu, bir kavram ve anlam cıvıllığı içinde atılan Osmanlıca kelimelerin yerini tutmadıklarını ve bulanık bir kelime yığınının öteye geçemediklerini” ifade etmesini, eleştirmektedir. Akbal ayrıca; “aktüel, kültür, orijinal, eser, zaruret, mistik ve tesbit” gibi öz Türkçe olmayan Osmanlıca, İngilizce ve Fransızca sözcükler kullanarak “sözde” kavram ve anlam cıvıllığının giderileceğine inanmadığını dile getirmektedir.

Korkmaz'ın “yapma bir dil” olarak eleştirdiği “zorun ve yapıt” kelimeleri ile ilgili olarak Timurtaş (1981), dilimizde “z” ile başlayan kelimelerin bulunmadığını dile getirerek “zor” kelimesinin Türkçeleşmiş olmakla beraber yine de bu kelimedeki “zorun” ve “zorunlu” kelimelerinin türetilmeyeceğini ifade etmektedir. İsim köklerine getirilen “n” ekinin, işlek bir ek olmadığına vurgu yapan Timurtaş, bu ekin kelimeye “ile, olarak” anlamları kattığına dikkat çekmektedir. “Yapıt” kelimesi ile ilgili olarak ise “t” ekinin Dede Korkut'ta görüldüğü üzere işlek bir ek olmadığını belirten araştırmacı, bu ekin daha çok yer bildirmek amacıyla kullanıldığını ifade etmektedir. Dolayısıyla, Timurtaş'a göre “yapıt” kelimesi, “eser” kelimesinin anlamını karşılamamakta ve “yapı yapılan yer” anlamına gelmektedir. Araştırmacı, ayrıca, “sel” eki ile ilgili olarak bu ekin, Türkçede olmayan bir nispet eki olduğunu ifade ederek bu ek ile türetilen kelimelerin uydurma ek ile yapıldığını belirtmektedir. Konu bağlamında “belge, imge ve simge” kelimeleri ele alındığında ise yine Timurtaş'ın, Türkçede “ge” ekinin canlı bir ek olmadığı, ifadesi göze çarpmaktadır.

Korkmaz'ın eleştirdiği kelimeler, yaşayan Türkçe açısından ele alındığında ise bu kelimelerin kendilerini günümüze taşıyabildiği dikkat çekmektedir. Bu duruma ek olarak, Akbal'ın “öz Türkçe” olmamakla eleştirdiği kelimelerin de günümüz Türkçesinde varlıklarını sürdürdükleri dikkat çekmektedir.

22 Şubat 1977 tarihli gazetede Mehmet Aksu, “Dilin Kaynağı da Halktır” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Aksu, yazısında; dilimizin gelişmesinin batılılaşma çabaları ve devrimlerin zorunlu bir sonucu olduğunu belirterek dilimizin, “gerçekte yapmacık, yaşama gücünü yitirmiş, Osmanlıca artığı bir dil” olması nedeniyle arınması gerektiğini ifade etmektedir. Halkın konuşmadığı bir dilin ileri bir toplumda yeri olmadığına vurgu yapan Aksu, arınmada ölçü olarak tüm halkın konuştuğu Türkçenin esas alınması gerektiğini belirtmektedir. Aksu, yabancı köklerden gelen fakat halkın benimsediği sözcüklere ise “Türkçeleşmiş Türkçedir” mantığıyla yaklaşmanın önünün alınamayacağı ve belki ileride bu sözcüklerin de Türkçe karşılıklarının halk tarafından benimsenebileceğine dikkat çekmektedir. Araştırmacıya göre eş anlamlı sözcükler dilimize bir zenginlik katmamaktadır. Türkçe karşılığı olmayan Arapça ve Farsça sözcüklere karşılık olarak Mehmet Aksu'nun önerdiği, “anlaşılır Türkçe köklerden sözcük türeterek ve bölgesel sözcük ve deyimleri gün ışığına çıkartarak karşılanmalı” önerisi, aslında – işlek kök ve ek kullanmak kaydıyla - Faruk Kadri Timurtaş'ın görüşlerine de yakın bir yaklaşımdır. Bu dönemin tartışma konularından biri olan “devrik cümle” konusunda da Aksu, “devrik cümle kullanımına karşı çıkanların öncelikle kendi savundukları kuralların dilimize uyup uymadığına bakmaları gerekir” diyerek kuralların dilden çıktığını dile getirir.

Dilde sadeleşme çalışmalarında, sonuçların toplum tarafından benimsenebilmesi için halkın konuştuğu Türkçenin esas alınması kaçınılmazdır. Geçmişte özellikle, Arapça ve Farsçadan alınmış fakat Türkçeleşmiş yani, toplumsal dilde yer edinmiş kelimelerin diğer Türkçe kelimelerden farkı bulunmamaktadır. Karay (2015), asılları yabancı olmakla beraber halkın diline yerleşmiş, halkın gözünde yabancılığını kaybetmiş kelime ve terkiplere karşılıkları olsa bile dokunmamak gerektiğini ifade etmektedir. Aksoy (1969), Hüseyin Cahit Yalçın'ın Birinci Türk Dil Kurultayı'nda “tayr” kelimesi Arapça olsa da “tayyare” kelimesinin muhakkak Türkçe olduğunu belirttiğini fakat kendisinin bile son zamanlarda “uçak” kelimesini kullandığını ifade etmektedir. Bu durumda ölçüt alınması gereken noktanın, Türkçe karşılıkları bulunmuş kelimelerin Türkçelerinin toplum tarafından kabul görüp görmediği olduğu düşünülmektedir. Örneğin, “tayyare” kelimesi bir dönem halk tarafından kabul görmüş ve sıklıkla kullanılmıştır. Bu durumda “tayyare” kelimesini yok saymak, yanlış olacaktır. Fakat “tayyare” kelimesi yerine kullanılan “uçak” kelimesi de halk dilinde yer edinmiş ve günümüzde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu duruma ek olarak “tayyare” ve “uçak” kelimelerinin eş anlamlı

olarak kullanmanın da yanlış bir tutum olduğu düşünülmektedir. Çünkü “eş anlamlı” ifadesi, yanlış bir kullanımdır. Eş anlamlı olarak belirtilen kelimeler arasında küçük de olsa anlam farklılıkları bulunmaktadır. Fakat yakın anlamlı kelimelerin dilimize zenginlik kattığı da bir gerçektir.

Devrik cümle ise Türkçenin yapı özellikleri içerisinde bulunan bir kullanımdır ve sanat dilinde, özellikle şiir dilinde sıklıkla tercih edilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, sanat dili dışında sıklıkla devrik cümle kullanımının Türkçenin anlatım özellikleri dâhilinde dilimizin akıcılığını engelleyeceğidir. Dolayısı ile devrik cümleye karşı olmak kadar, Türkçe'nin devrik cümleden ibaret olduğunu savunmak da yanlıştır. Yerli yerinde kullanmak şartı ile “devrik cümle” yapısı, Türkçenin bir zenginliğidir.

Adalet Ağaoğlu, 29 Ekim 1977 tarihli “Romanlarımızda Aysel” başlıklı yazısında geçmişten günümüze “Aysel” adının çağrıştırdığı anlamları konu edinmiştir. Ağaoğlu, 1930'lar Türkiye'sinde erkek adlarında “Türk, Er, Gün, Han, Kan, Tan” tamlamalarının, kız adlarında ise “Sel, Ten, Gün, Sen, Gül, El, Al ve İl” gibi tamlamaların batılılaşmayı, uygarlaşmayı, devrimleri ve bunun bir uzantısı olarak da öz Türkçeciliği belirleyen işaretler olarak belirtmektedir.

Levend (1972), 1928 yılında Arap alfabesinin kaldırılarak yerine Latin temelli yeni Türk alfabesinin getirilmesi, 1 Eylül 1929'da okullardan Arapça ve Farsça derslerin kaldırılması, 12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumunun kurulması ve 26 Eylül 1932'de gerçekleştirilen Birinci Türk Dil Kurultayı dilde yapılacak inkılapların ön hazırlığı niteliğinde olduğuna dikkat çekmektedir. Timurtaş (1981), 1934'ten sonraki dönemi dil inkılabının ikinci safhası olarak değerlendirmekte ve yeniden kelime yapılarak hatta uydurularak Arapça, Farsça kelimelerin yerine bu kelimelerin kullanıldığını fakat 1935'te “Güneş-Dil” teorisiyle normal yola döndüğünü ifade etmektedir. 1935 yılında devlet politikası olarak da benimsenen “Güneş-Dil” teorisi göz önüne alındığında Ağaoğlu'nun yukarıda belirttiği tamlamaların halk tarafından kız ve erkek isimlerinde kullanılması, o dönemde dilde yapılan reformların toplum tarafından kabul gördüğüne işaret etmektedir.

3. Bilim ve Sanat Diline Yönelik Dil Tartışmaları

Bayram Ali Uzuner, 15 Mart 1977 tarihli yazısında, Türkçenin yabancı kökenli kelimelerden etkilenmesini bilim dili çerçevesinde incelemektedir. Uzuner, ülkemizde bir grup bilim adamının bilerek veya bilmeyerek özellikle Batı kökenli (İngilizce, Fransızca, Almanca vb.) sözcükleri oldukları gibi almalarını ve Türkçede kullanmalarını yanlış bulmaktadır. Bu yanlış kullanımın Batı kökenli sözcüklerin önce bilim dilimize daha sonra da günlük konuşma

diline girip yerleşmesine dikkat çeken Uzuner, bu durum sonucunda Doğu kökenli sözcük ve terimlerden arınma çabasının baltalandığını ifade etmektedir. Bilim dilinin özleşmesi sorununu ikiye ayıran Uzuner, ilk sorunun hâlen bilim dilimizde yerleşmiş olan yabancı sözcük ve terimlerin Türkçeleştirilmesi olarak görmektedir. Araştırmacı ikinci sorun olarak ise yabancı dildeki kavramların dilimize ilk kez girerken bu sözcüklere Türkçe karşılıklar bulunmasını, ifade etmektedir. Uzuner, bilim dilimize yerleşen kelime ve terimlerin sonradan atılmasının zor olduğuna vurgu yaparken konuyla ilgili olarak “kompüter” örneğini vererek “bilgisayar” sözcüğüne geçişte karşılaşılan dirence dikkat çekmektedir. Bilim dilinin özleştirilmesi konusunda Ali Uzuner’in yaklaşımı ve özellikle dilimize ilk kez girmek üzere olan kelimelerle ilgili hemen karşılık bulunması teklifi, yerinde bir öneri olarak dikkat çekicidir.

Vedat Günyol ise 24 Eylül 1977 tarihli “Türkülerimiz” başlıklı yazısında halk türkülerinin “aranjman” sözcüğünü Türkçeleştiren (şanjıman’ı şanjıman; solüsyonu, sülüksyon kılığına sokan kimselerce) kimseler tarafından yozlaştırıldığını; türkülerin zamanla Türkçenin hiçe sayılarak okunuşunun, “r” harflerinin Fransızca ağızıyla çatlata çatlata okunuşunun ve işçi sınıfını coşturmaya yönelik sapık eylemlerin “aranjman” sömürücülerinin ekmeğine yağ sürdüğünü ifade etmektedir.

Yabancı dildeki kavramların dilimizle ilk karşılaştığı anda Türkçenin zengin imkân ve anlatım gücü dâhilinde Türkçeleştirilmesinin, dilimizin bilim ve sanat dili olması yolunda Türkçeyi yabancı dillerin etkisine karşı korunaklı bir hâle getireceği şüphesizdir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken en doğru tavrın, halkın diline yerleşmiş Doğu kökenli kelime ve terimlerden arınma çabasından ziyade hem Doğu hem Batı kökenli yeni kavramlarla ilk karşılaştığımız anda onlara Türkçe karşılıklar bulunma çabası olduğu düşünülmektedir.

Diğer yandan Günyol’un ifadeleri, sadeleştirme çalışmaları kapsamında ele alındığında yabancı kökenli kelimelerin doğrudan ya da birkaç sesi değiştirilerek olduğu gibi Türkçe kelimeler gibi kullanılması ve bu kelimelerin söylenişi sırasında Türkçenin sesletim özelliklerinin göz ardı edilmesi, Türkçenin bilim ve sanat dili olması yolunda kendi değerlerini ve kurallarını bir kenara bırakarak yozlaşmasına neden olmaktadır.

Doğan Hızlan, 8 Ekim 1977 tarihli Edip Cansever ile görüşmesinde Cansever’e “Şiir dili konusundaki düşüncelerinizi, İkinci Yeni ve 1940 kuşağını göz önünde bulundurarak cevaplar mısınız?” sorusunu yöneltmiştir. Soru üzerine Cansever, dili ozanın elindeki ham maddeye benzeterek bu ham maddenin duygu ve düşüncenin işleyişine göre biçim aldığını ifade etmekte; yeni bir dil olmayacağını ama başka, üstün, seçkin bir dil olabileceğine vurgu yapmaktadır.

Hızlan, aynı tarihli gazetede Selim İleri ile olan röportajında İleri'ye “Roman dili konusundaki düşündükleriniz; bunu sağlamak için bir yazarın göz önünde bulundurması gereken öğeler nelerdir?” sorusunu yöneltmiştir. İleri ise “... Roman dili, her gün konuştuğumuz dilden kaynaklanan, içeriğin ve biçimin isteklerine göre belirlenmesi gereken, yazarın estetik anlayışını yansıtan üretilmiş bir dildir. Yazar, böyle bir dil üretirken tek şeye dikkat etmeli bence: Bu dil romana gerçekçilik katabiliyor mu; yoksa yapay bir yaşam tasviriyile karşı karşıya mıyız...” cevabını vererek konuyla ilgili düşüncelerini dile getirmiştir. Her iki yaklaşımın da sanatın dilinin günlük konuşma dilinden kaynaklandığını ancak sanatçının katkısı ile farklılaştığını ve bir “üst dil” hâline geldiğini ifade etmeleri dikkat çekicidir.

Demirtaş (1979), yazarın dil konusundaki özenini düşünceleri sözlükten bakarak öz Türkçe olarak adlandırılan sözcüklere çevirme olarak gören anlayışa karşı çıkmaktadır. Araştırmacıya göre önemli olan, yazarın dilin iç güzelliğini yakalayarak onu sağlıklı şekilde verebilmesidir. Tekin (2016), dilin, romancının elinde bir imkân olduğunu dile getirerek roman yazarının bu imkândan hem anlatımı gerçekleştirmek hem de anlatılanlara gerçeklik kazandırmak amacıyla yararlandığını belirtmektedir. Hacıeminoğlu (2011), kimisinin kör bir inat, kimisinin orijinal olma hevesi ve kimisinin de “yeni bir dil yaratma” Donkişotluğunun tesiri ile Türkçeye karşı çıktığını fakat kaynağını millî zevk ve millî vicdandan almayan “uydurma bir dilin” tutmayacağına dikkat çekmektedir. Kaynağını içinde doğup geliştiği halktan almayan hiçbir dilin, ne iletişimsel olarak ne de edebî olarak kendini geleceğe taşıyamayacağı düşünülmektedir.

Kemal Özer, 15 Ekim 1977 tarihli Hulki Aktunç ile olan görüşmesinde Aktunç'a “... Dil olayı ve dilin hikâyede kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusunu yöneltmiştir. Aktunç, soruya cevaben dili gerçeğin adlandırılması olarak tanımladığını ifade ederek dilde devrimciliği aldatıcı bir tamlama olarak gördüğünü belirtmektedir. Yazara göre, gerçek karşısındaki devrimci tutum, dil konusunda da kendi ürünlerini verecektir.

Timurtaş (1981), “inkılap” kelimesinin yerine “dev-i-rim” kelimesinin kullanılmasını yanlış bir kullanım örneği olarak değerlendirerek “dev-i-rim” kelimesinin, “ihtilal” kelimesi ile aynı anlamsal doğrultuda olduğunu dile getirmektedir. Konuyla ilgili olarak Özdemir ve Dağtaş (2014) ise Atatürk'ün kendisinin de dilde sadeleşme sürecinde “dil devrimi” gibi bir ifade kullanmadığına dikkat çekerek bir dili bir anda bırakıp başka bir dili kullanmaya başlamanın, sosyolojik olarak örneğinin bulunmadığını vurgulamaktadır. Moran (2007), toplumcu gerçekçilikten hareket edenlerin, sanatı bir yansıtma vasıtası olarak gördüklerini ifade ederek onlara göre sanat eseri ve dilinin de tarihsel süreç ile toplumsal yapıyı ve çalışma koşullarını içermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamdan yola çıkarak “dil devrimi” tamlamasının

en azından dilde sadeleşme çabaları için gerçekçi olmayan bir yaklaşımı ifade ettiği düşünülmektedir.

Yine aynı tarihli gazetede Nusret Hızır ise, “Felsefe Dili, üstüne” başlıklı yazısının sonuç bölümünde felsefe dilini “dil devrimi” kavramı ile ilişkilendirerek; “felsefenin, konusu dil olan bir üst dil olduğunu; felsefe dilinin dilbilim, gramer, sentaks vb. bakımlardan hiçbir ayrıcalığı olmadığını; genel dilin içinde yer alan bir öbek olduğunu ve böyle olunca da dilde devrimin felsefede devrim olacağını” ifade etmektedir.

Dil ve medeniyet ilişkisi göz önüne alındığında yakın ilişki içerisinde olunan medeniyetin bilimdeki gelişmeleri, felsefi yaklaşımları ya da sanat akımlarından etkilenilmesi kaçınılmazdır. Düşünceler, dil aracılığıyla aktarılır ve diğer kültür ve medeniyetler arasında can bulur. Bu bağlamda “Felsefe Dili, üstüne” başlıklı yazı biçimsel özellikleri açısından değerlendirildiğinde “Öz Türkçecilik” çalışmaları doğrultusunda Arapça- Farsça bilim, sanat ve felsefe terimlerine karşı gösterilen hassasiyetin Batı dillerinden dilimize giren ya da girmekte olan terimlere karşı aynı tutumla gösterilmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Özdemir (1969), Türkçeyi yabancı dillerin baskısından kurtarmak ve onu çağın gerektirdiği kavramları karşılayabilecek yetkinliğe ulaştırabilmek için yeni sözcükler türetme, eski metinler ve halk ağızlarından tarama ve derleme yoluyla yeni sözcükler kazandırılma yoluna gidildiğini ifade etmektedir. Fransızca kökenli olan “gramer ve sentaks” kelimelerinin anlamsal özelliklerinin göz önüne alınarak Türkçe karşılıklarının kullanılmaması, dilimizin bilimsel olarak günceli takip ederek gelişmesini engellemektedir. Bu duruma örnek olarak, “gramer ve sentaks” terimlerinin günümüzde de dil bilimsel terim olarak kullanılması gösterilebilir.

4 Haziran 1977 tarihli gazetede, Gülten Akın ile yapılan görüşmede Akın’a “Dil üstüne düşündükleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Soru üzerine Akın, “Türk Dili büyük anlatım olanakları taşıyan zengin bir dil. Ben Türk dili derken yalnız yazın dilini düşünmüyorum. Asıl konuşmak istediğim, konuşma dilimiz. Bu dil henüz saklı bir gömü gibi. Değil işlenmek henüz ortaya çıkarılmadı bile. (Yaşar Kemal, Fakir Baykurt ve öteki bir iki adı saklı tutarak konuşuyorum.) Türk Dil Kurumu sonuçları usul usul sonuçlanıyor. Dilcilerimizin verimi ortaya çıktıkça edebiyatımızın soluğu artacak. Her yazar, her ozan kendi dilini kurmak için bir dilci gibi ilk çalışmalarını yapar. Çabamızın dil çalışmalarına katkısı, dil uzmanlarının çalışmalarıyla etkileşince, şiir de, dil de yükselir. Yurdun hemen her bölgesini tanımak, dil özelliklerini bilmek sonra da Türk Dil Kurumunda derlem kolunda çalışmak benim için gerçekten büyük oldu.” cevabını vermiştir. Gülten Akın’ın bu cevabına katılmamak mümkün değil. Ancak kullandığı kelimeler arasında geçen ve hazine kelimesini kullanmamak için tercih ettiği “gömü” kelimesi

aradan bu kadar yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ tercih edilen bir kelime olmaması düşündürücüdür.

Dursunoğlu (2006), “Bir elbisenin vitrinde sergilenmesi ile insanın üstünde sergilenmesi arasında fark vardır” sözünden hareket ile sözün ağızdan çıkması ile kalemden çıkmasının aynı olmadığını dile getirmektedir. Tekin (2016), herkesin kendi mizaç ve toplumsal konumuna göre konuşturulmasıyla sağlanan başarının, yazın hayatımızda bir değişimin başlangıcı olduğunu ifade etmektedir. Buran’a (2002) göre, konuşma dilinde yer alan ve yazı dili içinde kullanılabilecek olan sözcüklerin, sözcük ve terim boyutuyla ortak dile kazandırılması söz varlığımızı zenginleştirmektedir. Özellikle, 1930’lu yıllardan itibaren başlayan ve giderek artan derleme çalışmaları, halk söyleyişinde gizli kalmış Türkçe kökenli kelime ve deyimlerin canlılık kazanmasına ve dolayısıyla edebiyatımıza girmesine imkân sağlamıştır.

Oktaç Akbal, 12 Kasım 1977 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan Cahit Külebi ile yaptığı “Bir Sanatçının 24 Saati” başlıklı görüşmede Külebi’ye “Anadolu Türkçesi-İstanbul Türkçesi diye ayırım yapanlar var. Böyle bir ayırım yapılabilir mi? Bir ünlü yazar geçenlerde, “İstanbul Türkçesi birkaç yüz sözcüklüdür. İstanbullu büyük kentli yazarları köylere götürüp Türkçe öğretmeli dedi, ne dersin böyle bir öneriye?” sorusunu yöneltmiştir. Külebi, soru üzerine, Anadolu diyalektini çağcıl yazınımızda herkesten önce kendisinin kullandığına dikkat çekerken, bütün diyalektli yazıların da İstanbul Türkçesi üzerine kurulduğu gerçeğinin aşikar olduğunu belirtmektedir. Yazar ayrıca, bütün köy konuşmalarının bir araya gelince zengin bir görünüm kazandığını fakat bu zenginlikte İstanbul Türkçesi olmadan birlik sağlanamayacağını ifade etmektedir. Cahit Külebi, bu konuda bizim de katıldığımız görüşlerini açıklarken bile “diyalekt” ve “çağcıl yazın” ifadelerini yan yana kullanmaktan çekinmemiştir.

Porzig (1986), ortak dil ile ağızlar arasındaki ilişkinin genellikle karşılıklı olduğunu vurgulayarak ağızların ortak dilden aldıkları malzeme ile zenginleştiklerini ve cümle kuruluşunu çeşitlendirdiklerini belirtirken; ortak dilin ise kelime, ek ve eklerin işlevleri konusunda ağızlardan yararlandığını ifade etmektedir. Araştırmacıya göre, ortak dil ile ağızlar arasında gerçekleşen bu alışverişin çok yoğun olması durumunda ise ağızlar, kendi özelliklerini kaybederek ortak dil içinde eriyip yok olma; ortak dil de bütünlüğün bozulma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını belirtmektedir. Yüksekaya (2008), standart dili; bir dilin kullanıldığı saha içinde iletişim alanı en geniş olan biçimi ve farklı ağızları konuşanlar arasında bir iletişim aracı durumu olduğunu ifade etmektedir. Standart dil, bu yönüyle dilin çatısı niteliğindedir. Standart dili güçlendiren nokta ise ağızlardan aldığı kelimeler aracılığıyla toplumun geneline hitap edebilmesidir. Bu bağlamdan yola çıkarak İstanbul Türkçesinin, Anadolu diyalektinden

yararlanmadan toplumun geneline hitap edebilmesinin imkânsız olduğu ve İstanbul Türkçesi olmadan da ağzlar arasında birlik sağlanamayacağı söylenebilir.

4. Çeviri Diline Yönelik Dil Tartışmaları

Konur Ertop, 10 Aralık 1977 tarihli köşe yazısında çeviri edebiyatı ve kültürümüz üzerine bir köşe yazısı ele almıştır. Ertop, çeviri edebiyatımızı; Orta Asya Dönemi, Osmanlı Dönemi, Tanzimat sonrası dönem, Cumhuriyet sonrası dönem ve günümüz dönemi olarak ele almaktadır.

Yazar, Orta Asya Dönemi çeviri edebiyatıyla ilgili görüşlerini “Bu geniş çeviri eylemi sonucunda Türkçe belli ve düzenli bir anlatım gücü kazanmıştır. Türk kültürünün daha önce tanımadığı soyut ve karışık din ve felsefe kavramlarını dile getiren birtakım sözcükler bu çevirilerde Türkçeye çevrilerek karşılanmıştır. Bir bölüm sözcükler de Türkçenin ses yapısına göre değiştirilerek yani, yerleştirilerek alınmıştır. Bu çevirilerde metni Türk diline uygulama yolunda oldukça serbest bir yol izlendiği, gerekli açıklayıcı eklemelerle ana metnin genişletilip daha kolay anlaşılacak hale getirildiği görülmektedir.” şeklinde ifade ederek bu çevirilerin dilimizi geliştirdiğini ifade etmektedir.

Özkırımlı (1999), Orta Asya dönemi çeviri dili ile ilgili olarak Uygurlar Dönemi’nde çeviri yöntemi olarak kaynak metne bağlılığın tercih edildiğini dile getirerek bu çeviri tutumunun zamanla Uygur aydınlarının ait oldukları dinî inanışlarda geçerli olan terim ve deyimleri olduğu gibi Uygurcaya aktarmaları sonucu zaman içinde Uygur dilinin parçalanarak şivelere ayrıldığını belirtmektedir. Kara (2010), bu durumun çeviri yöntemi açısından değerlendirilmesi durumunda, Türk kültür tarihinin erken dönemlerinde gerçekleşen dinî metinler çevirisi bağlamında benimsenen aşırı kaynak metne bağlılığın, ana dilimizi daha çok olumsuz yönde etkilediğini ifade etmektedir. Bu dönemde, çeviri dilinin kavramsal dinî terimler boyutunda diğer dillerden etkilenmesinin bir noktaya kadar normal karşılanması gerektiği düşünülmektedir. Bu durum, Hıristiyan bir İngiliz’e, Arapça bir kavram olan “İnşallah” kavramının çeviri yöntemiyle ifade edilememesi ile eş değer niteliktedir. Çünkü “İnşallah” kavramı, içerisinde anlamsal olarak dinî özellikler barındırdığı için İngilizce çevirisi olan “I hope”, bu kavramın anlamsal, kültürel ve dinî özelliklerini taşımamaktadır. Karay (2015), 20 Ocak 1942 tarihli *Tan* gazetesinde kaleme almış olduğu “Din Üzerine Öz Türkçe Kelimeler” başlıklı yazısında, “secde etmek” yerine “yükünmek”; “dua etmek” yerine “ötünmek”; “zekât” yerine “puşi”; “günah” yerine “suy”; “şeytan” yerine “yek”; “cehennem” yerine “tamu”; “haset” yerine “sok” vb. kelimelerin kullanılmasını önermiştir. Fakat günümüzde bu kelimelerin kullanım sıklığının çok az olması, toplumun dinî terimler konusundaki hassasiyetini göstermektedir.

Ertop, aynı tarihli gazetede Osmanlı Dönemi çeviri edebiyatı ile ilgi olarak düşüncelerini "... İlk Kur'an çevirileri satır altı ağırlığı artan ağıdalı Osmanlıca, bütün yazılı metinler gibi çevirilere de egemen oldu. Zamanla Osmanlı kültürü, Arapça-Farsça metinlerin orijinallerine sahip çıktı. Çevirilerin yerini yabancı metinlerin kendisi aldı. Türk sanatçıları ve bilginleri Arap ve Fars dillerinde eser vermeye koyuldular. Medrese artık çeviriyi gereksiz saymaya başladı..." biçiminde belirtmektedir.

Koç (2006), Tanzimat Dönemi'ne kadar olan erken ve klasik dönem Osmanlı çeviri faaliyetlerinin genel çerçevesinin; Arapça ve Farsçadan yapılan çeşitli çeviriler ve bu çevirilerin hangi çerçeveye girdiği, bu çerçevenin teorik tanımlamasının nasıl yapılması gerektiği ve Türkçenin Anadolu'daki gelişimine nasıl katkıda bulunduğu etrafında şekillendiğini ifade etmektedir. Çevirilerin genellikle aynı medeniyet havzasından olduğunu belirten Koç, 14. yüzyıl ile başlayan Türkçe edebî eserlerdeki artışa, aynı oranda Arapça ve Farsçadan yapılan çevirilerin eşlik ettiğini dile getirmektedir. Parker (2002), bu çeviri sürecinin bir devamı olarak 16. yüzyılın sonuna gelindiğinde Osmanlı mütercimlerinin de bulunduğu kendine özgü bir özerklik kazanmış olan Türk, Fars ve Arap kültürlerinin kesişim noktası olan bir kültürün ortaya çıktığına vurgu yapmaktadır. Hatam (1998), Türk şair ve mütercimlerin Farsçayı iyi bilmelerine rağmen Farsçadan Osmanlı Türkçesine çeviriler yaptıklarını ve bu çevirilerde dikkate aldıkları temel noktanın, kaynak metnin kaynak kültürdeki işlevi ele alındıktan sonra aynı işlevi hedef kültürde de sağlayabilecek şekilde yeni bir metin ortaya çıkarmak olduğunu ifade etmektedir (Hatam, 1998'den akt. Koç, 2006). Yakın ilişki içerisinde bulunan medeniyetlerin, çeviri metinler aracılığıyla birbirlerini, dolayısıyla dillerini etkilemeleri kaçınılmazdır. Burada dikkat edilmesi gereken noktanın, kaynak metinden hedef metine çeviri yapılırken hedef metnin dili ve kültürünün genel özelliklerinin dikkate alınması, olduğu düşünülmektedir.

Köşe yazısında Tanzimat Dönemi ile ilgili olarak çevirilerin Fransızcadan yapılmaya başlandığı ifade eden Ertop, Osmanlıca sanat nesrinin hünerlerini gösterme kaygısının çeviriyi anlaşılabilir biçimlere soktuğunu dile getirmektedir.

Özkırımlı (1999), Divan Edebiyatı'nın ulusal kimlik ile örtüşmemesi, İslam kimliğini ön plana çıkarması ve Osmanlıca'nın ulusal dil kavramına bir katkı sağlamaması sebebiyle Tanzimat Dönemi aydınlarının ulusal kimliği çeviri yazınında aradığını ifade etmektedir. Karantay ve Salman (1999), Tanzimat Dönemi'nde yapılan çevirileri yönetsel açıdan öykünme şeklinde ve günümüzde tercih edilmeyen ikinci dilden çeviriler olarak nitelendirilmektedir. Parker (2002), batı eserlerinden yapılan çevirileri, kısırlaşmaya başlayan Divan Edebiyatı'ndan, edebî alanda yaratıcı bir sürece geçiş olarak değerlendirmektedir. Araştırmacı, edebiyat alanındaki yeniliklere Fransız edebiyatından Türkçeye yapılan çevirilerle

başlandığını ve bu çevirilerin, devamında, edebiyatımıza yeni türlerin girmesine öncülük ettiğini belirtmektedir. Yapılan çeviriler, edebiyatımızın yeni edebî türlerle tanışması açısından değerlendirildiğinde ilk olmaları dolayısıyla yöntem, teknik ve dilsel yönlerden eksikler barındırabileceği; fakat yine de bu dönemde yapılan çevirilerin edebiyatımıza kattığı solğun yadsınamayacağı düşünülmektedir.

Cumhuriyet Edebiyatı Dönemi'nde antolojilerden ve piyasa romanları külliyatlarından yapılan çevirilerin çoğalmasının çeviri dili ve anlatımını sadeleştirdiğine dikkat çeken Ertop, bu dönemde çeviri metinlerin yeni benimsenen uygarlığı tanımaya yönelik olduğunu vurgulamaktadır.

Aytaç (1999), 19 Mayıs 1940 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan Tercüme Odası aracılığıyla gerçekleştirilen çeviri faaliyetlerinin önemine dikkat çekerek bu dönemde Fransız klasik yazınından 210, Alman yazınından 90, İngiliz yazınından 65 ve 239'u farklı batı dillerine ait olmak üzere toplamda 604 batılı eserin Türkçeye çevrildiğini ifade etmektedir. Bu dönemde yapılan çevirileri, Türkiye'nin en yoğun ve verimli çeviri faaliyetleri olarak nitelendiren Aytaç, eserlerin tercihinde, Batı'da aydınlanmaya yol açtığı düşünülen eserlerin seçiminin ölçüt alındığını belirtmektedir. Karantay (1999), bu süreçte benimsenen "dil ve biçem" normlarının, çevirmene göre farklılıklar gösterdiğini dile getirerek Nurullah Ataç'ın aşırı özelleştirilmiş Türkçe kullanımıyla dikkat çektiğini dile getirirken; A. Hamdi Tanpınar'ın ise daha çok yaygın dil kullanımını tercih ettiğini vurgulamaktadır. Dil ve üslup, yazarların imzası niteliğini taşıdığı için çeviri faaliyetleri sırasında çevirmenlerin dili, şüphesiz ki çeviri metnini etkilemektedir. Bu bağlamdan hareket ile dönemin çeviri metinleri incelendiğinde çeviri faaliyetlerine katılan yazarların dil ile ilgili tutumlarına da ulaşılabileceği söylenebilir.

Nail Sevil, 26 Kasım 1977 tarihli "Gündemden inmeyen şair: Ahmed Arif" başlıklı yazısında, Arif'in dilini yaban çiçeklerinden yapılmış oğul balına benzeterek, Yunus Emre'nin "Aşk boyadı beni kane" dizelerinin Fransızca çevirisinde aynı lezzeti vermeyerek "kanlı aşk" şeklinde çevrilmesinin Arif'in dizelerinde de geçerli olacağını ve Arif'in dizelerinin çevirilerinin de aynı lezzeti vermeyeceğini belirtmektedir.

Korkut (2005), şiir dilinde örtük anlatıma ve anlamsal sapmalara dayanan çeşitli söz sanatlarının yoğun olarak yer aldığını belirterek asıl malzemesi dil olan şiirde, dilsel birimlerin alışılmadık bir uyum içerisinde bir bütünlük yaratarak garip ve şaşırtıcı imgeler oluşturduklarını ifade etmektedir. Bu imgeler, içinde buldukları toplumların kültür ve inançlarından beslenerek bir anlam kazanır. Kültür ve inançlar sanatçıların imge dünyasında yoğrulur ve şairlerin dilinde can bulur. Dolayısıyla çeviri dilinde esas alınması gereken en önemli hususlardan biri de şair ve yazarların içinde büyüdükleri toplumun inanç ve değerlerinin

analizinin iyi yapılması ve çevirilerde hedef kitlenin kullandığı yaşayan dilin kullanılması önem taşımaktadır. Aksi takdirde, kaynak dil ile çeviri yapılması planlan dil arasında kültürel uyumsuzlukların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Sonuç

Cumhuriyet gazetesinin 1977 yılına ait sayıları incelediğinde gazetede yer alan dil tartışmaları; “Ders Kitaplarındaki Değişikliklere Yönelik Dil Tartışmaları”, “Öz Türkçeciliğe Yönelik Dil Tartışmaları”, “Bilim ve Sanat Diline Yönelik Dil Tartışmaları” ve “Çeviri Diline Yönelik Dil Tartışmaları” başlıkları altında kendini göstermektedir. Yapılan dil tartışmalarının, genellikle kelimelerin etimolojik kökenine yönelik olarak “siyasi” ve “ideolojik” biçimde şekillendiği dikkat çekmektedir.

Levend’e (1960) göre 1928 yılında Arap alfabesinin kaldırılarak yerine Latin temelli yeni Türk alfabesinin getirilmesi, 1 Eylül 1929’da okullardan Arapça ve Farsça derslerin kaldırılması, 12 Temmuz 1932’de Türk Dil Kurumunun kurulması ve 26 Eylül 1932’de gerçekleştirilen Birinci Türk Dil Kurultayı dilde yapılacak inkılapların ön hazırlığı ve habercisi konumundadır. Başlangıçta Türk dilinin gelişmesine bilimsel olarak katkı sağlamak amacıyla hizmet veren Türk Dil Kurumu, özellikle Atatürk’ün ölümünden sonra siyasi oluşumların kendi ideolojileri doğrultusunda araştırmalar yapan, kararlar veren bir mekanizma hâline dönüşmüştür.

27 Mayıs askeri darbesi (1960) ve 12 Mart muhtırası (1971), 1970’li yıllarda yaşanan dil tartışmalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Siyasi yönetimlere yapılan bu askeri müdahaleler, kendini her alanda gösterdiği gibi dil tartışmalarında da göstermiş ve toplumun kutuplaşmasına ve farklı düşüncelerin yok sayılmasına neden olmuştur. Toplumda meydana gelen kargaşanın belki de en önemli yansımaları dönemin gazete ve dergilerinde vücut bulmuştur. Konuyla ilgili olarak Özdemir ve Süğümlü (2013), *Türk Dili Dergisi*’nin 1976 yılına ait; Özdemir ve Dağtaş (2014) ise, yine aynı derginin 1970 yılına ait sayıları incelendiğinde meydana gelen tartışmaların siyasi ve ideolojik kökenli olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında *Cumhuriyet* gazetesinin de dilde sadeleşme tartışmalarında kendi siyasi görüş ve ideolojisi doğrultusunda yer aldığını söyleyebiliriz.

Cumhuriyet gazetesindeki ders kitaplarındaki değişikliklere yönelik dil tartışmaları incelendiğinde; tartışmaların Arapça ve Farsça kökenli kelimeler etrafında şekillendiği görülmektedir. Tartışmalarda, ders kitaplarında Arapça ve Farsça kelimeler kullanılması ile ilgili olarak “dil devriminin baltalandığı”, “cumhuriyetin değerler dizgesine karşı çıktığı” ve “Osmanlıcanın hâkim kılınmak istenerek çağ dışı bir tutumun sergilendiği” ifadelerine yer

verilmiştir. Özellikle, Talas Savaşı (751) sonrası Karluk, Basma ve Yağmil boylarının İslamiyet'i kabulü ile birlikte dilimize girmeye başlayan Arapça ve Farsça kelimeler, yüz yıllar boyunca halkın dilinde harmanlanarak topluma mâl olmuştur. Halkın diline yerleşmiş olan kelimelerin bir anda yok sayılarak yerlerine yeni kelimeler türetmek, dil ile ilgili çalışmalar yapılırken toplumun konuyla ilgili olarak düşünce ve görüşlerinin göz ardı edildiği anlamına gelmektedir. Özdemir ve Dağtaş (2014), esas olanın canlı ve yaşayan dil ile bu dildeki kelimeler olduğuna vurgu yapmaktadır. Gazete ve dergilerin genellikle siyasi ve ideolojik bir anlayışla yayımlandığı göz önüne alındığında *Cumhuriyet* gazetesinin kendi ideoloji ve siyasi görüşü doğrultusunda dil tartışmaları ile ilgili düşüncelere yer vermesi bir noktaya kadar normal karşılanabilir. Fakat Türkçenin tarihi evrelerinden biri olan Osmanlı Türkçesinin çağ dışı olarak görülmesi, halkın dilinde yaşayan kelimelerin göz ardı edildiğine işaret etmektedir. Bu durumun, gazetenin meydana gelen dil tartışmalarının gerçekliğinden uzaklaşmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Öz Türkçeciliğe yönelik dil tartışmaları mercek altına alındığında ise meydana gelen tartışmaların öz Türkçe olan ve öz Türkçe olmayan kelimeler çerçevesinde şekillendiği dikkat çekmektedir. Gazetede meydana gelen tartışmalarda Arapça, Farsça, Osmanlı Türkçesi, Fransızca ve İngilizce kökenli olup dilimize girmiş kelimeler öz Türkçe olmayan kelimeler boyutunda ele alınmıştır. Timurtaş (1981), Öz Türkçe olan ve öz Türkçe olmayan gibi bir ayrımın bizi ırkçılığa götüreceğini ifade etmektedir. Ercilasun (1998), kelimelerin bir dilin malı olup olmadığının ölçütünün kullanımla ilgili olduğunu belirtirken toplum tarafından kabul görmüş kelimelerin, toplumun diline ait olacağına vurgu yapmaktadır. Özdemir ve Süğümlü (2013), dilde sadeleşme ve özleşme hareketi adına üretilen kelimeler incelendiğinde, günümüzde kelimelerin bir kısmının hem günlük konuşma dilinde hem de yazı dilinde rahatlıkla karşımıza çıkabilecek kelimeler olduğuna dikkat çekerken; yine yenileşme ve özleşme adına dilden çıkarılmaya çalışılıp yeni karşılıkları ortaya atılmış kelimelerin bir kısmının da günümüzde yine hem günlük konuşma dilinde hem de yazı dilinde karşımıza çıkan kelimeler olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda siyasi ve ideolojik kökenli dil tartışmalarına en doğru cevabın uzun süreçte toplum tarafından verildiği söylenebilir. Diğer taraftan, yabancı kelimelerle ilk karşılaştığı anda onların Türkçe karşılıklarını bulmak, şüphesiz ki dilimizi yabancı dillerin etkisine karşı daha korunaklı bir hâle getirecektir. Kanaatimize göre, yabancı kökenli kelimelere doğru kök ve doğru ek kullanarak karşılık bulma görevi de akademik kurumlarımıza ve akademisyenlerimize düşmektedir.

Gazetede, çok haklı bir şekilde ve bizim de katıldığımız bir yaklaşıma göre bilim diline yönelik dil tartışmaları doğrultusunda dilimizin Doğu kökenli bilimsel terimlerden arınması

gerektiği kadar Batı kökenli bilimsel terimlere karşı da daha dirençli bir hâle getirilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Fakat gazetede yazıları çıkan tüm yazarların Doğu kökenli bilimsel terimlere karşı olan tutumlarının, Batı kökenli bilimsel terimlere karşı olan tutumları ile aynı olduğunu söyleyemeyiz. İlgili yıla ait sayılar incelendiğinde, çalışmanın “Bilim Diline Yönelik Dil Tartışmaları” kısmında da gazete metinlerinden örneklerle belirtildiği gibi bazı yazarların Batı kökenli terimler ile ilk karşılaştığı anda Türkçe karşılıklarının bulunmasının gerektiğini savunup bu doğrultuda yazılar kaleme aldıkları gözlenirken bazı yazarların ise bu durumu göz ardı ederek yazılarında Batı kökenli yabancı bilimsel terimlere yer verdikleri gözlenmektedir. İlgili dönemin toplumsal hassasiyeti göz önüne alındığında gazete yazarları arasındaki bu tutum farklılıklarının, *Cumhuriyet* gazetesinin dilde sadeleşme çalışmalarına yönelik yaklaşımını ortaya koyduğu düşünülmektedir.

Sanat diline yönelik olarak meydana gelen tartışmalar kapsamında gazetede, Türkçenin yazı diline yönelik olarak yabancı dillerin etkisinden kurtulamamasının yanında konuşma dilinde de yozlaşmaların meydana geldiği, Türk’e ait anlamını taşıyan türkülerimizde bile Batı kökenli dillere ait olan söyleyiş özelliklerinin uygulanmak istenildiği yine haklı olarak ifade edilmekte ve bu durumun, dilde sadeleşme çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir.

Gazetede çıkan roman diline yönelik yazılarda ise, roman dilinin halkın dilinde yaşayan kelimelerden seçilmesi gerektiğine ve sırf öz Türkçe diye kelime kullanımının yapay bir dilin oluşmasına neden olacağına vurgu yapılmaktadır. Bütün diyalektli yazıların İstanbul Türkçesinin üzerine kurulduğu ve yöresel konuşmaların bir araya gelince zenginlik kazandığı fakat bu zenginlikte İstanbul Türkçesi olmadan birlik sağlanamayacağı ifade edilerek edebî eserlerin dilinde gerçekçiliğin yakalanılması gerektiği dile getirilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken noktanın, dilde devrimcilik ile dilde gerçekçiliğin eş değer kavramlar olarak kabul edilmemesi olduğu düşünülmektedir. Unutulmamalıdır ki; Atatürk, devrim kelimesi ile inkılap kelimesinin arasındaki anlamsal farklılıkları dikkate alarak dil devrimi tamlamasını hiç kullanmamış, bunun yerine “harf inkılabı” ifadesini kullanmayı tercih etmiştir.

Çeviri diline yönelik dil tartışmaları başlığı altında ise çeviri edebiyatımız; Orta Asya Dönemi, Osmanlı Dönemi, Tanzimat sonrası dönem, Cumhuriyet sonrası dönem ve günümüz dönemi olarak ele alınmaktadır. Yakın ilişki içerisinde bulunan medeniyetlerin, çeviri metinler aracılığıyla birbirlerini, dolayısıyla dillerini etkilemeleri kaçınılmazdır. Bu konuda da kaynak metinden hedef metne çeviri yapılırken hedef metnin dili ve kültürünün genel özelliklerinin dikkate alınması gerektiğine dikkat çekilmesi önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Aksoy, Ö. A.(1969). *Özleştirme durdurulamaz*. Ankara: TDK Yayınları.
- Akyüz, K. (2016). *Modern Türk edebiyatının ana çizgileri (1860-1923)*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aytaç, G. (1999). Türkiye’de edebî çeviri etkinliği. Yağcı, Ö. (Ed.) (1999), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi*, (ss. 347-349). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. (1st edition). New York: Henry Holt and Company, Inc.
- Buran, A. (2002). Konuşma dili yazı dili ilişkileri ve derleme faaliyetleri. *Türkbilig*, 4, 97-104.
- Demirtaş, C. (1979). *Yirminci yüzyıl ve edebiyat*. İstanbul: Erdini Basım ve Yayınevi.
- Dilâçar, A., vd. (1972). *Türk Dil Kurumunun 40 yılı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Doğan, D. M. (2015). *Batılılaşma ihaneti*. (40. yıl özel baskı). Ankara: Yazar Yayınları.
- Dursunoğlu, H. (2006). Türkiye Türkçesinde konuşma dili ile yazı dili arasındaki ilişki. *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 30, 1-21.
- Gökalp, Z.(2015). *Yeni hayat*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Günay, D. (2004). *Dil ve iletişim*. İstanbul: Multilingual.
- Hacıeminoğlu, N. (2011). *Türkçenin karanlık günleri*. (6. baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Hengirmen, M.(2009). *Dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*.(3. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Kara Vural, S. (2010). Tarihsel değerlendirmeler ışığında Türkiye’de çeviri etkinliği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6/1, 94-101. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/1002000042/1002000038> adresinden 29.04.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Karantay, S. (1999). Tercüme bürosu normlar ve işlevler. Yağcı, Ö. (Ed.), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi*. (ss. 338-344). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karantay, S. ve Salman, Y. (1999). Vedat Günyol’la söyleşi. Yağcı, Ö. (Ed.). *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi*. (ss. 134-142). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karay, R. H. (2015). *Türkçenin tadı ve ahengi*. (Hazırlayan: Tuncay Birkan). İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Koç, H. (2006). Osmanlı’da tercüme kavramı ve Tanzimat dönemindeki edebî tercümelere dair çalışmalar. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(8), 351-381.
- Koç, R. (2007). Tanzimat ve meşrutiyet dönemi aydınlarının Türk dilinin eğitime ve yapısına bakışları. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 33, 11-24. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunitaed/article/view/1020001757/1020001756> adresinden 22.04.2017 tarihinde erişildi.
- Korkmaz, Z. (1973). Dilde doğal gelişme ve devrim açısından Türk dil devrimi. *A.Ü.D.T.C.F. Türk Dili ve Ed. Araş. Ens. Türkoloji Dergisi*, 4(1),1972, 97-114.
- Korkut, E. (2005). Şiir dili ve bir çözümleme örneği. *Türkbilig*, 9, 103-112.
- Levend, A. S. (1972). *Türk dilinde gelişme ve sadeleşme evreleri*. (3. baskı). Ankara: TDK yayınları.

- Moran, B. (2007). *Edebiyat kuramları ve eleştirisi*. (9. baskı). İstanbul: İletişim yayınları.
- Özdemir, E.(1969). *Öz Türkçe üzerine*. Ankara: TDK yayınları.
- Özdemir, M. (2010). *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e divan edebiyatı tartışmaları*. (3. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özdemir, M. (2013). *Reddedilen miras: Fâilâtün fâilün...* (2. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özdemir, M., Süğümlü, Z. (2013). Dilde sadeleşme ve dil akademisi tartışmaları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/9, 2269-2295. Doi: 10.7827/Turkish Studies.5070
- Özdemir, M., Dağtaş, A. (2014). Dilde sadeleşme tartışmaları: 1970 yılı “Türk dili” dergisinde Arapça, Farsça ve batı dillerinden gelen kelimelere karşı takınılan tavır. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11/26, 27-51.
- Özkırmı, A. (1999). Çeviri. Yağcı, Ö. (Ed.). *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi*. (s. 217-222). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Paker, S. (2002). Translation as *terceme* and *nazire* culture-bound concepts and their implications for a conceptual framework on ottoman translation history, *Crosscultural Transgressions: Research models in translation studies II: Historical and ideological issues*, Hermans, T. (ed.), Manchester: St. Jerome Publication, s. 120-143.
- Pala, İ. (2002). Türk dili nereden nereye. *Journal of İstanbul Kültür University*, 2, 47-54.
- Porzig, W. (1986). *Dil denen mucize*. (Çeviren: Vural Ülkü). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (1911). Yeni lisan. *Genç Kalemler*, 2(1).
- Şinasi, İ. (22 Ekim 1860). *Tercümân-ı ahvâl*. Sayı: I
- Uşaklıgil, H.Z.(1936). *Kırk Yıl*. c. I-V, İstanbul.
- Tekin, M. (2016). *Roman Sanatı I*. (14. baskı). Ankara: Ötüken Neşriyat Yayınları.
- Timurtaş, F. K. (1981). *Dil Dâvâsı*. (Mülakat: Burhan Bozgeyik). İstanbul: Yeni Asya Yayınları.
- Topuz, F. A. (1994). *Ahmet Cevdet Paşa ve zamanı*. İstanbul: Bedir Yayınevi.
- Yüksekkaya Sağol, G. (25-30 Mart 2008). Standart dil ile halk dili arasındaki anlam ve kullanım farklılıkları üzerine. *Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları çalıştay*. *Çalıştay kitabı* (s. 599-611). Şanlıurfa.

Extended Abstract

Because language is general agreement tool as a natural being, the most basic feature of the language is to provide both the communication among people and cultural transmission by changing from the past to the future. Language consisting of sender, receiver, message, channel, context and feedback in the communication dimension contributes that the masses in the social life are able to be nation with national consciousness in cultural transmission dimension. Receiving its dynamics from political, cultural and religious components of the society that it lives within made language impersonal norms. Language, improving by accumulating and changing, progresses by shaping in the axis of societal facts and carries itself into future. Each type of change emerging in the social life has an aspect or a reflection in the language that is an alive being. This aspect or reflection, coordinately, continues with the value judgments of that nation when with societal environment the close relationship of language, the most important determinant and definer of national identities, is considered.

Relation integrity creating the nation immingle the similarities and differences among individuals that are the source of the nations. If we handle language as becoming of concrete in the written, verbal and body language dimensions of the thinking styles of nations, it is possible to say that there are linguistic elements in the basis of the relation integrity creating nations. When this context is considered, this relation integrity takes on the task of the memories' reflection of the nations. Thus, it is inevitable that the important events and facts borne in the minds of the nations have an equivalent in language conceptually or in other words, each type of the change and improvement or decline of the nations in historical continuity was protected in language like a storage box and impressed as linguistic element.

Turkish language that was encountered written first examples in 8th century met a lot of powerful civilizations within the historical process, and both affected the languages of the civilizations that it has a relationship and were affected by the languages of these civilizations after these meets. These interactions occurred especially the receiving/giving vocabulary dimension and from this viewpoint, we met language simplification discussions as a topic handled in media such as newspaper and journals for centuries. Especially after the decisions of civilization interchange, the differences between old civilization and new civilization that is wanted to assimilate affected directly language in terms of thinking style and conceptual aspects and each new civilization brought with new linguistic elements and accordingly old-new discussions.

Language simplification discussions, firstly, occurred with Türkî-i Basit Movement in the 15th century. Living of these discussions, consciously, on a systematic ground showed intensively itself after the decision of the transition from East civilization to Western civilization made with the Tanzimat (Tanzimat Fermanı). The artists around the Servet-i Fünun Journal followed the period of Tanzimat artists. However, there was no anxiety of the Servet-i Fünun artists like simplification in language. The Servet-i Fünun artists led to the decline of simplification studies gotten to a point theoretically by the Tanzimat period artists because of their heavy and redundant language that they used. Handling of plain language problem with the reasons and solution proposals emerged with New Language (Yeni Lisan) movement and it accelerated with National Literature that emerged after this movement.

With the decision of facing Western civilization maintained after the establishment of Republic, especially simplification studies in language made after alphabet reform had an important role in shaping current Turkish. Views, that emerged about the subject how Turkish language would rise in Republic period, provide the opportunity that we handle the infrastructure of the discussions at two dimensions. While this view advocates that language should rise without interfering the natural improvement of the language, opposing view supports the idea that language will be able to rise by studying on the language and interfering it. It is possible to classify discussion groups as conservative people (Muhafazakarlar/fesehatçılar), people of pure Turkish language (Öz Türkçeciler/tasfiyeciler) and people of ongoing Turkish language (Yaşayan Türkçeciler/ılımlılar).

The 1970s years are an important period for Turkish history in terms of both political conflicts and societal polarization. Although there was a government under the prime ministry of Süleyman Demirel especially in 1977, totally 13 governments worked from 31st Republic government to 43rd Republic government between in 1970 and 1980. Even forming of 13 governments is a sufficient reason in terms of the political structure/conflict of this period. Moreover, forming of these governments as a right and left understanding is also remarkable in terms of that we understand the discussions of the period. Thus, the conflicts and polarizations emerged in the society are also showed language area like each area. Newspapers and journals were the primary of media with the language discussions of the period. By looking at this context, in the study, all issues of Cumhuriyet newspaper in 1977 were scanned and it was tried to shed light on what type of the discussions about language in the newspaper. Discussions consist of subtitles from "Language Discussions for the Changes in Course Books", "Language Discussions for Pure Turkishness", "Language Discussions for Art and Science Language" and "Language Discussions for Translation Language". We can say that Cumhuriyet newspaper approaches the discussions with a view of "Pure Turkish Language" and supports the concept of "Language Reform".